

Innocència i joventut

per Xavier Renedo

Diversos historiadors han posat en relleu que a l'Edat Mitjana el principi de la successió hereditària a les cases reials europees, instaurat com a garantia de continuïtat per donar estabilitat política als regnes, podia tenir en el cas dels reis massa joves efectes desestabilitzadors devastadors. La immaduresa d'un infant que esdevenia rei a causa de la mort prematura del seu pare era una oportunitat que molts de nobles no podien desaprofitar, un caldo de cultiu idoni per a les guerres de faccions i per desafiar l'autoritat reial a la recerca de quotes de poder. És una situació sens dubte paradoxal que es va donar a tot arreu: a la península, al centre d'Europa, a França o fins i tot als estats croats d'Ultramar.

Aquesta era la situació política a la Corona d'Aragó en els primers anys del regnat de Jaume I: revoltes de la noblesa abans i després del seu casament amb Elionor de Castella, revoltes internes al marge de l'autoritat reial i revoltes contra el propi rei. Gairebé ningú no n'estava immune, fins i tot les persones més properes a Jaume I. Guillem de Montcada, per exemple, va ser, com s'explica en el *Llibre dels fets*, un dels nobles que va aconsellar al rei el seu casament amb Elionor de Castella per assegurar la successió hereditària i per posar una mica d'ordre en una situació tan confusa que fins i tot es tenia por, com s'afirma en el *Llibre dels fets*, que Jaume I morís assassinat. Tanmateix tot això no va pas impedir que, poc després d'haver donat aquest consell, el mateix Guillem de Montcada s'embranchés en una violenta lluita nobiliària contra la facció de Don Nunó, el comte del Rosselló, com tampoc no li va impedir, més endavant, d'aliar-se amb la noblesa aragonesa en contra dels interessos de Jaume I. El rei, que, segons ell mateix confessa, «per la gran ninea qui era en nós no hi sabíem dar consell», contemplava impotent aquestes lluites pel poder o, si s'hi barrejava, acabava sortint-ne escaldat. Aquests anys de revoltes, traïcions i sang van tenir també, però, l'efecte positiu de contribuir a la formació política i a l'aprenentatge militar del rei.

Més o menys pels mateixos anys en què Jaume I passava per aquestes tribulacions el regne de França patia una situació similar. Lluís IX (1214-1270) en va esdevenir rei el 1226, quan tot just tenia dotze anys, a causa de la mort imprevista per disenteria de Lluís VIII, el seu pare, que només va arribar a regnar tres anys. En el seu cas, però, la seva mare, Blanca de Castella, va viure encara molts anys, a diferència de Maria de Montpeller. Tanmateix, Blanca de Castella no podia contribuir massa a l'estabilitat i la pau de França perquè era estrangera i, per tant, no tenia massa suport entre

la noblesa francesa. La situació política que pinta Joinville, el cronista francès que ja coneixem, dels inicis del regnat de Lluís IX s'acosta molt a la dels primers anys de govern de Jaume I:

Li va ser molt necessari tenir l'ajuda de Déu durant la seva joventut, perquè la seva mare, que havia vingut d'Espanya, no tenia parents ni amics en tot el regne de França. I com que els nobles van veure que el rei era un infant, i la reina, la seva mare, una estrangera, van escollir el comte de Bologne, que era oncle del rei, com a cap i el reconeixien com a senyor. Després de la coronació del rei, hi va haver barons que van reclamar a la reina grans extensions de terra i n'exigien el lliurament. I com que ella no els va fer cas, tota la noblesa es va reunir a Corbeil (*Vida de sant Lluís*, § 72).

Un rei de dotze anys; una mare estrangera, que, a més, per acabar de fer més forts els punts de contacte, resulta que és germana d'Elionor de Castella, l'esposa de Jaume I; un comte que, com l'infant Don Ferrando, és oncle del rei i s'apunta al bàndol dels rebels; conxorxes, llistes de reclamacions, etc. És indiscutible que, com diu Joinville, Lluís IX va haver de necessitar l'ajuda de Déu per sortir-se'n. I el *Llibre dels fets* ve a dir gairebé el mateix a propòsit de Jaume I.

© Xavier Renedo